

Carrie Carmichael - Niet-seksistisch opvoeden

Seksisme is volgens Carmichael net zoiets als racisme. Waar racisme bestaat uit vooroordelen op basis van ras of huidskleur, bestaat seksisme uit vooroordelen op basis van geslacht. Carmichael neemt het op tegen beide. *'Racisme en seksisme samen vormen een zware last; beide vormen ze een belemmering voor de ontwikkeling tot volledig mens. Ze moeten tegelijkertijd bestreden worden. En een manier om dat te doen is via het onderwijs.'* Maar toch vooral het seksisme is waartegen ze in dit boek ten strijde trekt.

Er zijn volgens Carmichael wel degelijk feitelijke verschillen tussen jongens en meisjes, uiteraard bijvoorbeeld ook lichamelijk. Het probleem is voor haar de typering van man en vrouw met alle bijbehorende vooroordelen en maatschappelijke rollen die haast vanzelf sprekend aan die paar feitelijke verschillen gekoppeld worden. Carmichael pleit voor het tegengaan van de vooroordelen, impliciete verwachtingen en 'normale' gedragingen die niet noodzakelijk met geslacht vast liggen maar daar wel stelselmatig aan worden gekoppeld. Soms gebeurt dit tot in het absurde aan toe: het is echt niet zo dat jongetjes die je liefdevol benadert meteen homo worden! Maar ook bij hele simpele alledaagse keuzes of verwachtingen speelt vaak een opvatting over meisje of jongetje mee. Terecht vraagt ze de lezer na te denken over hoe vaak, en bij wat voor zaken, het bij kinderen nou echt nodig of logisch is om het geslacht van het kind te benadrukken? En dat is dus wat niet-seksistisch opvoeden voor haar behelst, of wat vandaag de dag ook wel 'gender neutraal' opvoeden wordt genoemd.

Op basis van allerlei voorbeeldverhalen en praktische tips legt Carmichael uit hoe je niet-seksistisch opvoeden in de praktijk zou kunnen brengen. Het is met name een kwestie van het vermijden van allerlei vooroordelen en veel ruimte geven aan de vrije opvoeding van het kind. Sommige voorbeelden uit het boek zijn dan wel achterhaald (denk aan specifieke tv-programma's), maar het is ook vandaag de dag duidelijk opletten geblazen bij het kiezen van films, speelgoed, boekjes, maar ook bij de reactie die je als opvoeder geeft in bepaalde situaties en de gesprekken die je met de kinderen aangaat.

Dat houdt in een kind vrij te laten te zijn wie of wat het zijn wil, het houdt geen wegdrücken in van 'afwijkingen' van wat volgens de een of andere willekeurige norm typisch mannelijk of typisch vrouwelijk is. Het betekent een vrije ontwikkeling van de persoonlijkheid, en het houdt in dat je je kinderen helpt de moed en de kracht te ontwikkelen die ze nodig zullen hebben om zich met hun eventuele 'anders' zijn staande te kunnen houden in een maatschappij die daar vijandig op reageert.

Niet-seksistisch opvoeden betekent dat je je kind helpt een referentiekader te maken waaraan het de seksistische wereld om zich heen kan toetsen. Het betekent voortdurend en tot in de kleinste kleinigheden aandacht schenken aan de invloeden van buitenaf die de ontwikkeling van het kind in een bepaalde richting dwingen - en te proberen die invloeden te neutraliseren. Voor sommige ouders betekent niet-seksistisch opvoeden niet alleen het neutraliseren van zulke invloeden; ze proberen zelfs ze tegen te houden. Het betekent dat je je kinderen informeert over de vrouwenbeweging en over de lange geschiedenis van de onderdrukking van de vrouw en van de man. Het betekent dat je het kind een wereld biedt vol keuzemogelijkheden aan speelgoed, boeken, leerstof. Het betekent dat je je binnen het gezin, op scholen en andere instellingen inzet voor een gelijkwaardige beoordeling en behandeling van vrouwen en mannen. Kinderen niet-seksistisch opvoeden is dagwerk!

De maatschappij, en zeker die van onze ouders en voorouders, was (en is) zeker seksistisch. Dat maakt dat een niet-seksistische opvoeding daar tegenin moet gaan. Het betekent ook dat je als opvoeder naar jezelf kijkt en probeert het seksisme in jezelf aan te pakken. Het gaat verder dan het doorbreken van de poppen voor meisjes en auto's voor jongens. Of het altijd weer kiezen voor specifieke kleuren passend bij het geslacht. Onderneem actie. Schrijf brieven aan overheid en aan uitgevers of makers van spullen die seksistisch zijn. Ga na wat feministische groepen hebben gedaan op dat vlak, de lijsten van goede kinderboeken die ze hebben samengesteld, enz. Carmichael neemt zelf ook een soort checklist op om zelf boeken te 'checken' op seksisme. Wees bewust dat het reguliere denken, het academische denken, zelfs de wetenschap of de filosofie evengoed seksistisch zijn, in ieder geval in specifieke gevallen. Of ook de taal. Taal kent namelijk ook mannelijke en vrouwelijke woorden, die onbewust toch ons bepaalde zaken met geslacht laten associëren. En denk aan uitdrukkingen als 'met man en macht' (wat niets met mannen te maken hoeft te hebben, maar wat geen vrouwelijk alternatief kent). En kunnen we niet beter in plaats van vuilnisman of brandweerman 'vuilnisophaler' en 'brandbestrijder' zeggen? En al zijn de anekdotes in sommige gevallen wat gedateerd of voor de gemiddelde lezer overtrokken, toch heel fijn zo'n boek dat met dit soort hele concrete voorbeelden aanzet tot het meer in detail beschouwen, bediscussiëren en tot actie aanzetten rondom een belangrijk diepgeworteld maatschappelijk thema!

foto Jules Alexander

De doelstellingen van het feminisme vinden sinds een aantal jaren weerklank bij een toenemend aantal ouders, die zich inspannen die doelstellingen ook een plaats in de opvoeding van hun kinderen te geven. De niet-seksistische opvoeding waar die ouders naar streven is er in Carrie Carmichaels visie op gericht dat kinderen zich ontwikkelen volgens hun eigen mogelijkheden en niet volgens de seksegebonden patronen die de maatschappij hun aanbiedt.

Van de opvoeders verlangt een dergelijke opvoeding dat zij de seksistische stereotypen die de kinderen van alle kanten beïnvloeden, onderkennen.

In de eerste plaats geldt dat voor het eigen gezin, maar daarnaast spelen media en reclame, leermiddelen en lectuur, speelgoed en kleding een belangrijke rol. Waar het om gaat is, de kinderen zélf het seksisme in de wereld om hen heen te leren zien en er tegen in te gaan.

ISBN 90 6012 391 3

Het is waarschijnlijk het eerste boek dat het probleem van seksisme in de opvoeding zo centraal aan de kaak stelt. Carmichael quote wel al uit een toespraak van [Selma Greenberg](#), maar dat is nog van voor haar bekende boek over hetzelfde onderwerp '[Right from the start: A guide to nonsexist child rearing](#)' was uitgegeven. Het boek is eind jaren zeventig uitgegeven, dus in de tijd dat in Nederland de [MVM actiegroep](#) actief was en langzamerhand misschien al de [tweede feministische golf](#) wat af begon te nemen. [Aukje Holtrop](#) (die ook een [prachtig stuk](#) schreef over haar blik op de kinderboeken van die tijd) gaf echter al in het nawoord aan dat het feminisme niet noodzakelijk is voor een interesse in het niet-seksistisch opvoeden: "*Carmichael noemt iedereen die een vrije, niet-seksistische opvoeding nastreeft consequent feministisch. Ik denk dat in Nederland de term 'feministisch' een andere inhoud heeft dan in de Verenigde Staten. Ook mensen met een heel andere invalshoek houden zich in ons land bezig met andere, vrije opvoedingsmethoden. Maar het is waar, dat (voorzichtig uitgedrukt) enige sympathie voor de ideeën van het feminisme onmisbaar is voor het bedenken en uitvoeren van de andere manier van opvoeden waar Carmichael voor pleit.*"